

Kulttuuri luo merkityksellistä elämää

Kristillisdemokraattien kulttuuripoliittinen ohjelma 2024

Sisällys

Kulttuuri luo merkityksellistä elämää	1
Kristillisdemokraattien kulttuuripoliittinen ohjelma 2024	1
Johdanto	2
Kulttuuri yhteisön perustana ja osana ihmisyyttä.....	2
Vaalimme suomalaista kulttuurihistoriaa ja -perintöä.....	2
Taiteella on vahva yhteys sanan- ja ilmaisunvapauteen.....	3
Kulttuuri luo pohjaa hyvinvoinnille.....	3
Kulttuuri vahvistaa henkistä ja fyysistä hyvinvointia	3
Rakennettu ympäristö ja onnistunut kaupunkisuunnittelu tukevat hyvinvointia	4
Kulttuuri on mukana eri elämänvaiheissa	4
Kulttuuri kuuluu lapsille	5
Kulttuurin on oltava saavutettavaa eri väestöryhmille.....	7
Perinteisten vähemmistökulttuurien asema on turvattava.....	7
Kulttuuri ja talous.....	8
Kulttuuri, elinvoima ja luova talous	8
Kulttuuriammattilaisten toimeentulo on turvattava	9
Kulttuuripoliitiikka - yhteiskunnan tuki kulttuurille.....	10
Katsaus kulttuurin tulevaisuuteen	12
Kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen ovat muutoksessa	12
Digitaalinen kulttuuri tuo haasteita ja avaa mahdollisuuksia	13
Yleisradion tehtävänä on palvella koko väestöä	13
Puolustamme kulttuuria koko maassa	14

Johdanto

Kulttuuri yhteisön perustana ja osana ihmisyyttä

Kulttuuri on jokaisen ihmisyyteen ja yhteiskunnan ydintä: se on yhteistä kieltä, itseymmärrystä ja ilmaisua, perinteitä, tapoja, tarinoita, kasvatusta, näkemyksiä, elämyksiä, yhteisesti koettua historiaa ja suuntautumista uuteen. Käsitteenä kulttuuri pakenee tarkkoja rajoja ja määritelmiä, mutta se on ihmisen tuottamaa ja kaikessa inhimillisessä toiminnassa läsnä olevaa. Kulttuuri omaksutaan suhteissa ja vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja jokainen yksilö vie sitä osaltaan eteenpäin eri elämänvaiheissa. Ilmaiseksemme itseämme ja ihmisyyttämme taiteen ja kulttuurin keinoin.

Kulttuurilla on syvä yhteiskunnallinen merkitys. Uudet ideat välittyvät ja leviävät yhteisöissä usein kulttuurin ja taiteen kautta. Taide eri muodoissaan heijastelee ajan ilmiötä sekä haastaa ihmisiä ja yhteiskuntia eteenpäin. Ihmisyyteen ja sivilisaatioon ovat kautta historian kanavoineet resursseja kulttuurin tuottamiseen yhteistä varoista. Kulttuuri luo yhteisöllisyyttä. Se antaa keinoja selviytyä ja toipua kriisiajoista. Kristillisdemokraattien kulttuuripoliittinen ohjelma tarkastelee kulttuuria laajasti osana ihmisen elämänkaarta sekä kulttuurin yhteiskunnallisia, taloudellisia ja hyvinvointivaikutuksia.

Vaalimme suomalaista kulttuurihistoriaa ja –perintöä

Kristillisdemokraatit arvostavat suomalaista kulttuurihistoriaa ja –perintöä ja pitävät tärkeänä sen vaalimista sekä sen edelleen uusille sukupolville viemistä ja uudelleen tulkintaa. Ainutlaatuisen kulttuuriimme kuuluvat kansallisesti merkittävät taidearteet, rakennukset, kertomukset, tavat ja perinteet, maisemat, kielellinen kulttuuri ja musiikki ovat kaikki yhteistä perintöämme, johon suomalainen itsearvostus ja identiteetti perustuvat. Juutalais-kristillinen maailmankuva yhdistettynä suomalais-ugrilaiseen ja skandinaaviseen perinteeseen on suomalaisen kulttuurin perusta ja juuri, johon myös vähemmistökulttuurit sekä kansainvälistyminen ovat ajan saatossa tuoneet oman lisänsä.

Yhteisen kulttuuriperinnön ja maailmankuvan merkityksen heikkeneminen tuo meidät uuden tilanteen eteen. Kulttuurin monimuotoisuus voi olla yhteiskunnalle merkittävä voimavara, mutta liian jyrkät kulttuurierot voivat synnyttää erillisiä alakulttuureita. Kulttuurin pirstaloituminen voi johtaa heimoutumiseen ja segregatioon. Alakulttuurien eriytyminen ja yhteiskunnan sirpaloituminen ovat myös kulttuurillinen ilmiö ja sen vaikutukset esimerkiksi kansalaisten keskinäiseen luottamukseen ja sitä kautta yhteiskunnan toimivuuteen ovat pidemmällä tähtäimellä merkittäviä. Toisaalta kulttuurien kohtaaminen on usein synnyttänyt uutta ja elävää kulttuuria. Vähemmistökulttuurien menestyksellä rinnakkaiselo valtaväestön kulttuurin kanssa edellyttää tahtoa sopeutua suomalaisen yhteiskunnan normeihin ja toimintatapoihin sekä molemminpuolista kunnioitettavaa vuorovaikutusta. Suhtautuminen toiseen kulttuuriin on parhaimmillaan arvostavan uteliasta ja kunnioitettavaa, samalla omanarvontuntonsa ja identiteettinsä säilyttävää.

Vuosisatoja säilyneet perinteet, tavat ja taideteokset sitovat meitä aikaisempiin sukupolviin. Oman kulttuurin, historian ja perinteiden tuntemus on pohja muiden kulttuureiden kohtaamiseen ja arvostamiseen. On tärkeää välittää tuleville polville ymmärrys yhteiskuntamme juurista ja kasvattaa heidät osaksi tätä jatkumoa. Perinnön katkaiseminen jättäisi tulevat sukupolvet irrallisiksi

menneisyydestä sekä kykenemättömiksi ymmärtämään ihmisiä muista kulttuureista. Tahdomme antaa uusille sukupolville sitä parasta, mistä olemme itsekin saaneet osamme.

Taiteella on vahva yhteys sanan- ja ilmaisunvapauteen

Ajatuksen-, sanan-, ilmaisun- ja uskonnonvapaus ovat demokratian kulmakiviä. Oikeus ilmaista esimerkiksi poliittinen mielipide, vakaumus ja siihen pohjautuvia näkemyksiä julkisesti kuuluvat näihin vapauksiin. Nämä vapaudet meille takaavat Suomen perustuslaki sekä lukuisat kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja julistukset, kuten YK:n ihmisoikeusjulistus, Euroopan unionin perusoikeuskirja ja Euroopan ihmisoikeussopimus. Monet näistä sopimuksista saivat syntynsä toisen maailmansodan jälkeen, jolloin sotaa edelsi sananvapauden kaventaminen totalitaarisissa maissa.

Taiteen vapaus kulkee käsi kädessä sanan- ja ilmaisunvapauden kanssa. Laaja sananvapaus on edellytys vapaalle taidekentälle. Taide voi myös tarjota kanavan sanan- ja ilmaisunvapaudelle silloin, kun sen käyttäminen on muutoin vaikeaa, esimerkiksi vammaiselle henkilölle tai tilanteissa, joissa asiat ovat vaikeita sanoitettaviksi. Lähtökohtaisesti julkisen vallan ei kuulu rajoittaa taiteen sisältöjä. Taide saa herättää tunteita eikä kaikesta voi, eikä tarvitse pitää.

Sananvapauteen kuuluu oikeusperiaatteena yhteiskunnallisen keskustelun vahvennettu suoja. Yhteiskunnallisesti merkittävää keskustelua voidaan demokraattisessa yhteiskunnassa rajoittaa vain välttämättömistä syistä. Rajoitusten tulee olla sellaisia, jotka ovat välttämättömiä toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi tai valtion turvallisuuden, yleisen järjestyksen tai moraalien suojelemiseksi. Sananvapautta voidaan rajoittaa lailla, mutta rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Perustuslaissa on erikseen korostettu lisärajoitusten perusteina tiettyjä seikkoja, kuten lastensuojelua.

Kulttuuri luo pohjaa hyvinvoinnille

Kulttuuri vahvistaa henkistä ja fyysistä hyvinvointia

Kulttuurin vaikutuksista ihmisen hyvinvoinnille on paljon tutkimustietoa, esimerkkinä mainittakoon WHO:n kulttuurihyvinvointiraportti 2019. Kulttuurihyvinvoinnin saralla Suomea voidaan pitää kansainvälisenä edelläkävijänä. Taide auttaa psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin edistämässä ja jopa monien sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa. Osallistuminen taide- ja kulttuuritoimintaan stimuloi mielikuvitusta, aisteja, tunteita, ajattelua ja kehoa. Se laskee stressihormonitasoa, lisää sosiaalista vuorovaikutusta ja siten vähentää yksinäisyyttä sekä myös ikääntyvien dementiariskiä. Kulttuurielämykset lisäävät kokemusta elämän merkityksellisyydestä ja vahvistavat elämänhalua.

Laulaminen vahvistaa lapsen ja vanhemman suhdetta ja auttaa kielen kehittymistä. Teatteritoiminta vahvistaa verbaalista kykyä jo esikouluiässä. Tanssi kehittää kaikenikäisten tasapainoa, ryhtiä ja joustavuutta. Taide voi vahvistaa mielenterveystaitoja auttaessaan käsittelemään vaikeita tunteita, kuten surua ja menetystä tarjoten tunteille ilmaisukanavan. Taidetta hyödynnetäänkin monessa laajalti käytössä olevassa terapiamuodossa, kuten musiikki-, kuvataide- tai kirjallisuusterapiassa.

Parhaimmillaan kulttuuri ja taide auttavat meitä prosessoimaan ja pohtimaan elämän syvimpiä, vaikeimpia ja kipeimpiä kysymyksiä.

Epävarmoina aikoina kulttuurin ja yhteisöllisyyden tarve kasvaa. Taide ja kulttuuri ylläpitävät, kannustavat ja rohkaisevat. Ne auttavat käsittelemään ja lievittämään ahdistusta, pelkoa ja muita vaikeita tunteita. Henkisen huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta kansalaisten resilienssiä ja kansallista yhteenkuuluvuuden tunnetta kasvattavaa kulttuuria tarvitaan. Kriisinkestävydessä on esimerkiksi pandemian aikana merkitystä, onko kansalaisilla taitoa pitää omaa ja läheistensä mielialaa yllä ja keksiä mielekästä tekemistä. Sodan uhan alla tarvitaan kansallistunnetta vahvistavaa kulttuuria nostamaan puolustustahtoa ja rakkautta isänmaata kohtaan. Kulttuuri voi tuoda toivoa sekä ilon ja naurun myötä helpotusta raskaankin kansallisen tai henkilökohtaisen kriisin keskelle.

Rakennettu ympäristö ja onnistunut kaupunkisuunnittelu tukevat hyvinvointia

Rakennettu ympäristö ja sen perustana oleva arkkitehtuuri, kaavoitus ja suunnittelu luovat puitteet etenkin kaupunkialueiden viihtyisyydelle ja toimivuudelle. Julkinen rakentaminen on merkittävässä asemassa, kun luodaan laadukkaita, ihmisen mittakaavaa ja arvoa tukevia ympäristöjä ja tiloja. Arvokkaat, kulttuuriperintöä kantavat rakennukset vaativat myös ylläpitoa ja ajoittain huolellista peruskorjaamista, jotta niiden arvo ja käytettävyys säilyvät myös tuleville sukupolville. Tällaisia rakennuksia ovat kulttuuri- ja hallintorakennusten lisäksi myös kirkkorakennukset.

Kaupunkikeskustojen ja asuinalueiden kaavasunnittelu rakentamismääräyksineen, viheralueineen ja kulkureitteineen on osa laadukasta elinympäristöä. Kaupunkien välisessä kilpailussa on havaittu, että ympäristö- ja esittävään taiteeseen investoineet kaupunkikeskukset pärjäävät muita paremmin ja ovat innovatiivisempia. Kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen perustana on arkkitehtien ammattitaito ja osaaminen yhdistettynä vuorovaikutukseen kuntalaisten ja kuntapäätäjien kanssa. Rakennusteollisuuden ja rahoittajien näkökulmia on syytä kuulla rakennusprojekteja koskevien kaavaprosessien aikana, mutta viime kädessä kuntapäätäjillä on päätösvalta kaavoituksessa ja mahdollisuus vaatia laadukasta ja viehättävää rakentamista kuntalaisten eduksi. Viihtyisä rakennettu ympäristö luo sosiaalista hyvinvointia.

Toimenpiteet:

- Huomioidaan kulttuurin monipuoliset hyvinvointivaikutukset.
- Edistetään viihtyisää kaupunkiympäristöä ja lisätään kaupunkisuunnittelussa ja kaavoituksessa vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa.
- Pidetään huolta kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten säilymisestä tuleville sukupolville ja huomioidaan myös kirkkorakennusten arvo osana kulttuuriperintöämme.

Kulttuuri on mukana eri elämänvaiheissa

Kulttuuri kuuluu lapsille

Lapset ovat luonnostaan luovia. Lapset luovat myös aivan omaa keskinäistä kulttuuriaan, esimerkiksi leikkejä, pelisääntöjä, näytelmiä ja loruja. Termillä ”lastenkulttuuri” tarkoitetaan sekä lasten itse tuottamaa kulttuuria että aikuisten ja ammattilaisten lasten kanssa yhdessä ja lapsia varten tekemää kulttuuria. Lasten ja nuorten kulttuurin tulee olla pysyvä osa lasten ja nuorten elämää.

Kodeissa luodaan pohja luovuudelle, taiteelle ja kulttuurin omaksumiselle ja perheiden kulttuurikasvatusta tuetaan päiväkodeissa, perusopetuksessa ja harrastuksissa sekä omaehtoisessa kulttuuritoiminnassa. Taiteella ja kulttuurilla on tärkeä merkitys lasten ja nuorten henkiselle kasvulle. Kulttuuri- ja taidekasvatus synnyttää lapsille ja nuorille onnistumisen kokemuksia, kehittää mielikuvitusta ja luovuutta, tehostaa oppimista ja kykyä kohdata haasteita, lisää yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä auttaa ymmärtämään elämän ilmiöitä ja luomaan niihin omia merkityksiä. Kulttuuri- ja taidekasvatus vahvistaa itseilmaisua ja itsetuntemusta, itsetuntoa ja identiteettiä.

Taiteellinen ja luova toiminta tarjoaa uudenlaisia tapoja oppia ja opettaa sekä keinoja oppimisen tehostamiseen. Taiteellisen toiminnan on osoitettu kehittävän kognitiivisia kykyjä. Tutkimusten mukaan taiteellista toimintaa voidaan hyödyntää pedagogiikan tukena konkretisoimassa ja havainnollistamassa opetettavia asiasisältöjä. Sen lisäksi se voi innostaa ja parantaa sitoutumista opiskeluun. Voimassa olevan opetussuunnitelman mukaan kunta voi luoda suunnitelmaa täydentäväksi tueksi kulttuurikasvatussuunnitelman. Suomen 309 kunnasta 80 prosenttia on laatinut kulttuurikasvatussuunnitelman.

Kulttuurikasvatus perusopetuksessa

Tärkein taide-, kulttuuri- ja sivistyskasvatusta tarjoava laitos on edelleen suomalainen peruskoulu. Taideaineet kuuluvat jokaisen suomalaisen koulusivistykseen. Laadukkaasta taidekasvatuksesta peruskoulussa on jatkossakin pidettävä huolta paitsi panostamalla taideaineiden opettajankoulutukseen ja varaamalla aineille tuntiresursseja lukujärjestyksestä myös sisällyttämällä kulttuurielämyksiä kouluarkeen. Museokäynneille tulisi olla tilaa koulujen lukujärjestyksissä. Taito- ja taideaineiden erikoisluokkia (esimerkiksi musiikki-, kuvataide-, ilmaisutaito- ja liikuntaluokat) ei peruskoulussa pidä karsia. Mahdollisimman monelle innokkaalle lapselle ja nuorelle on taattava pääsy myös taiteen perusopetuksen piiriin.

Harrastustakuu ja kokonaiskoulupäivä

Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Vähävaraisuus ei saa olla este harrastamiselle, ei myöskään kiusaaminen, yksinäisyys, ulkopuolisuus tai kannustuksen puute. Kouluja tulee hyödyntää entistä paremmin myös monipuolisen harrastustoiminnan paikkoina. Kristillisdemokraatit kannattavat lapsille ja nuorille harrastamisen Suomen mallia, joka takaa kaikille mahdollisuuden vähintään yhteen mieluisaan, maksuttomaan harrastukseen.

Yhteyksiä koulun ja kulttuurisektorin välille voi lisätä monilla eri tavoilla. Eri alojen taiteilijat voivat vieraila kouluilla useammin esimerkiksi kulttuurikummi- tai kulttuurilähetti-toiminnan puitteissa. Lapsille ja nuorille suunnatun kulttuuritarjonnan pitää olla eettisesti vastuullista ja pedagogisesti korkeatasoista, ja siinä on oltava mukana myös taidekasvatuksellinen aspekti.

Nuoret kulttuurintekijät

Nuoret tekevät omaa taidettaan osin jo hyvin omaehtoisesti, vaikka aikuisten ja ammattilaisten tukea edelleen tarvitaan. Keskeistä on tarjota itsenäistyville nuorille mahdollisuuksia kokeilla jo omia kulttuurillisia siipiään tarjoamalla taiteen itsenäistä tekemistä tukevia paikkoja, kuten bändikamppiä, taide- ja käsityöpajoja ja muita nuorison kulttuuritoiminnalle suunnattuja tiloja. Myös ammattilaisten ohjaamat näytelmät, konsertit ja musikaalit ovat tärkeitä mahdollisuuksia nuorten itseilmaisuun ja opettavat nuorille kulttuurityön tekemistä käytännön tasolla.

Luku- ja kirjoitustaito

Huoli kielellisen kulttuurin säilymisestä ja kehittymisestä kasvaa. Viimeisimmän PISA-tutkimuksen (2023) mukaan lasten ja nuorten lukutaidossa on tapahtunut voimakas ja nopea kielteinen kehitys edelliseen mittaukseen (2018) verrattuna. Aktiivinen lukuharrastus on koululaisten keskuudessa yhä harvinaisempaa. Lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon parantamiseen on kiinnitetty jo viime vuosina huomiota ja perusopetukseen on lisätty 1.8.2025 alkaen äidinkielen opetusta, mutta toimenpiteet eivät ole vielä riittäviä. Riittävä luku- ja kirjoitustaito on oppimisen kannalta ratkaisevan keskeistä. Perusopetuksen panostuksia luku- ja kirjoitustaidon vahvistamiseen tulee edelleen vahvistaa ja kannustaa lapsia myös omaehtoiseen lukuharrastukseen. Lukutaitostrategian toimeenpanoa tulee jatkaa ja laajentaa Lukuliikettä. Perusta lukutaidolle luodaan jo ennen kouluikää varhaiskasvatuksessa ja kodeissa. Perheitä tulee kannustaa lukuharrastukseen ja kirjastojen hyödyntämiseen. Lukulahja lapselle -malli eli neuvolan kautta jaettava kirjakassi jokaiselle syntyvälle lapselle on vakiinnutettava käytännöksi koko maahan.

Toimenpiteitä:

- Puolustetaan lastenkulttuuria kunnan kulttuuripalveluissa ja –tapahtumatarjonnassa.
- Taiteen perusopetusta koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa vahvistetaan taiteen perusopetuksen saavutettavuutta kaikkialla Suomessa.
- Nostetaan kuntien perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelmien osuus 80 prosentista 100 prosenttiin kunnista.
- Säilytetään monipuolinen kulttuurihistorian opetus osana historian ja taideaineiden opetusta.
- Tarjotaan lapsille ja nuorille mahdollisuus tutustua monipuolisesti eri harrastuksiin ja kulttuuritoimijoihin. Edistetään harrastamisen Suomen mallia sekä harrastustakuun toteutumista, eli taataan koulupäivän yhteydessä jokaiselle nuorelle mahdollisuus harrastustoimintaan omalla paikkakunnallaan tai lähiseudulla. Tuetaan nuorten omaehtoista taiteen tekemistä.
- Hyödynnetään kouluja entistä paremmin koulupäivän jälkeisinä harrastuspaikkoina.
- Pidetään huoli taiteen perusopetuksen saatavuudesta ja laadusta sekä taito- ja taideaineiden erikoisluokista peruskoulussa.
- Jatketaan monipuolisia ja aktiivisia toimenpiteitä lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaidon vahvistamiseksi niin koulupolulla kuin vapaa-ajalla.

Kulttuurin on oltava saavutettavaa eri väestöryhmille

Parhaimmillaan kulttuuri luo yhteisöllisyyttä ja kokemuksen yhdenvertaisuudesta. Mutta kulttuuri voi pahimmillaan myös sulkea ulos ja luoda kokemuksen osattomuudesta, mikäli se ei ole saavutettavaa. Saavutettavuus ja esteettömyys ovat keskeisiä arvoja kaikelle kulttuuritoiminnalle. Kulttuurilaitosten on oltava esteettämiä ja saavutettavia. Kulttuuritoimintaan osallistumiselle on oltava mahdollisimman matala kynnyks. Vähävaraisille, lapsiperheille, kuntoutujille sekä erityisryhmille myönnettävät kulttuuri- ja liikuntasetelit sekä alennukset voivat mahdollistaa kulttuuripalveluihin ja harrastustoimintaan osallistumisen monille, joille se muuten olisi vaikeaa tai jopa mahdotonta. Toimivia malleja on useita, esimerkiksi Kaikukortti. Kulttuuripalveluiden hyvinvointia vahvistavaa vaikutusta on syytä hyödyntää nykyistä laajemmin. Esimerkiksi Tampereella on ollut käytössä kulttuurilähetä, jolla kannustetaan ja ohjataan ihmistä kulttuuritoiminnan piiriin tarkoituksena edistää henkilön hyvinvointia ja toimintakykyä. Myös Kymenlaaksossa Kouvola ja Hamina ovat pilotoimassa kulttuurilähetettä. Kulttuuritoimijoilla ja -harrastajilla sekä vapaaehtoistoimijoilla, kuten seurakunnilla, on mahdollisuus edistää kulttuurihyvinvointia vaikkapa vierailemalla vanhusten palvelutaloissa ja tuomalla kulttuurielämyksiä ihmisille, joiden on muutoin vaikea päästä osallistumaan. Kulttuurin ja taiteen hyvinvointimahdollisuuksien hyödyntämistä edesauttaa, mikäli sekä sivistysalan että sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset perehtyvät toinen toistensa alojen perusteisiin jo osana koulutusta. Myös yhteiset hankkeet kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi lisäävät ymmärrystä ja auttavat hyödyntämään kulttuurin hyvinvointivaikutuksia.

Perinteisten vähemmistökulttuurien asema on turvattava

Saamelaiset, romanit, tataarit, suomenjuutalaiset, inkerinsuomalaiset ja suomenruotsalainen vähemmistö ovat perinteisiä ja pitkän historian omaavia vähemmistökulttuureita, joiden säilyminen ja kehittyminen on turvattava. Saamelaiset ovat EU:n ainoa alkuperäiskansa. Vähemmistökulttuurien vaalimisessa on julkisella vallalla erityinen vastuu. Vähemmistökulttuurit luovat merkityksellistä kulttuurista vuorovaikutusta suomalaiseen kulttuuriympäristöön. Kaksi kansalliskieltä ja niiden varaan rakentunut taide- ja kulttuuritoiminnan kokonaisuus muodostavat perustan suomalaiselle kulttuurille. Ruotsin kieli on yhdistävä voima suomenruotsalaisuudelle ja sillä on merkittävä rooli sillanrakentajana suomalaisen ja muun pohjoismaisen kulttuurin välillä.

Toimenpiteet:

- Turvataan taiteen saavutettavuus eri väestöryhmille, kuten vanhuksille, vammaisille ja pitkäaikaissairaille ja mahdollistetaan osallistuminen taide- ja kulttuuri- sekä harrastus- ja viriketoimintaan. Mahdollistetaan kulttuuritoimijoiden sekä seurakuntien ja muiden vapaaehtoistoimijoiden vierailut vanhusten palvelutaloihin.
- Opetus- ja kulttuurialan ja sosiaali- ja terveysalan välistä yhteistyötä tiivistetään. Huomioidaan kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutukset sosiaali- ja terveysalan päätöksenteossa, koulutuksessa ja käytännöissä. Kulttuuria, taidetta ja liikuntaa hyödynnetään laajemmin ennaltaehkäisevässä sosiaali- ja terveydenhuollossa.
- Kehitetään kulttuurilähetemallia ja laajennetaan se koko maahan. Edistetään kulttuurin hyvinvointivaikutuksia hyödyntäviä, sivistysalan ja sosiaali- ja terveysalan yhteisiä hankkeita.

- Kulttuuri- ja taidetarjonnan saavutettavuus saatetaan osaksi olemassa olevia rakenteita. Palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon erilaisten ihmisten erilaiset tarpeet.
- Huomioidaan kieli- ja kulttuurivähemmistöt kulttuurin julkisessa rahoituksessa. Etenkin YLE:llä on vastuu tuottaa ajankohtaista ja laadukasta kulttuurisisältöä myös suomalaisilla vähemmistökielillä.
- Pidetään huolta sekä vähemmistökuulttuurien kansanperinteen tallentamisesta että perinteiden elinvoimaisuudesta tulevaisuudessakin. Turvataan myös eri vähemmistökuulttuureita edustavien taiteilijoiden edellytykset taiteen tekemiseen Suomessa.

Kulttuuri ja talous

Kulttuuri, elinvoima ja luova talous

Taide inspiroi, haastaa ja voimaannuttaa. Luova talous kattaa mainostamisen, arkkitehtuurin, taide- ja antiikkimarkkinat, käsityön, designin ja muodin, peliteollisuuden, musiikin, esittävät taiteet, kirjojen julkaisemisen, television ja radion. Kulttuuripolitiikalla voidaan edistää taloutta muun muassa mahdollistamalla ja tukemalla kulttuuriteollisuutta. Valtiovalta voi tukea toimialojen välisiä yhteyksiä, jotta luovuus löytää markkinoita ja työllistää enemmän suomalaisia.

Kulttuurilla on itseisarvo, mutta myös monenlaista välineellistä arvoa ja taloudellisesti mitattavaa hyötyä. Talous ei toimi ilman kulttuuria ja luovuutta. Kulttuuri- ja taidekasvatus luo perustan luovuudelle ja sitä kautta esimerkiksi innovaatioille. Kulttuuri, mukaan lukien viihde on välttämätöntä vastapainoa työlle ja ylläpitää siten työkykyä. Kulttuuritarjontaa on paljon saatavilla myös maksutta tai hyvin edullisesti netin kautta ja julkisen palvelun tuotteena; siksi kulttuurin kuluttamista on vaikea mitata. Joitakin tilastoja ja lukuja on kuitenkin saatavilla. Kulttuurin osuus Suomen bruttokansantuotteesta on pysynyt reilussa kolmessa prosentissa (Tilastokeskus 2023a, 3,1 %). Osuus on EU:n keskiarvoa (4,4 %) alempi (Rebuilding Europe EU 2019). Kulttuuriammateissa työskentelevien osuus vuonna 2020 oli Taide- ja kulttuurialan ammattijärjestö TAKU ry:n mukaan 2,7 % kaikista työllististä. Alan työllistävä vaikutus on merkittävä, ala työllistää Tilastokeskuksen 2024 tilaston mukaan jopa noin 130 600 henkilöä. Kulttuurialasta sisältönsä saava tapahtuma-ala on vielä merkittävämpi työllistäjä. Tapahtuma-alalla työskentelee Tapahtumateollisuus ry:n mukaan kaikkiaan noin 200 000 henkilöä. Luovien alojen liikevaihto oli vuonna 2022 noin 14 miljardia euroa. Alalla toimii yli 130 000 pienyritystä ja yksinyrittäjää (VTT 2023).

Kulttuuri on kansantalouden kannalta merkittävä ala, joskin osuus kansantaloudesta on ollut laskeva. Kuntien elinvoimassa kulttuuripalvelut ovat merkittävässä roolissa tuoden kiinnostavaa sisältöä matkailu- ja tapahtumapalveluille. Aineettomien kulutustuotteiden kysynnän kasvaessa kulttuurielämysten kulutuksen on arvioitu lisääntyvän merkittävästi. Kulttuurikohteet houkuttelevat Suomeen matkailijoita. Kiinnostus museoita kohtaan kasvaa. Museokäyntien määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana yli 60 prosenttia. Pandemiasta johtuneen notkahduksen jälkeen museokäyntien määrä on ollut jyrkässä kasvussa. Vuonna 2023 museoissa vierailtiin yli 8,7 miljoonaa

kertaa. Edelliseen vuoteen verrattuna käyntimäärät lisääntyivät yli miljoonalla. Museot kiinnostavat joka puolella Suomea, sillä jopa 18 museota ylitti 100 000 kävijän rajan. Museoliiton käyttöön ottama Museokortti on ollut merkittävä vauhdittaja kasvulle. (Museoviraston tilastot) Taidegalleriatilaston mukaan taidegallerioissa kävi 560 000 vierailijaa vuonna 2022.

Kulttuuriammattilaisten toimeentulo on turvattava

Kulttuuriammateissa ja kulttuuritoimialoilla työskentelevien määrä on ollut viime vuosina kasvussa. Kulttuuriammateissa pysyvät työsuhteet ovat harvinaisempia kuin useimmilla muilla aloilla: projektiluontoiset työsuhteet ja osa-aikatyö on yleistä. Moni työskentelee pää- tai sivutoimisesti freelancerina, yrittäjänä tai kevytyrittäjänä. Freelancer putoaa nykyisessä sosiaaliturvajärjestelmässä usein yrittäjän ja työntekijän välimaastoon ja saattaa siksi menettää oikeutensa sosiaaliturvaan.

KD:n kannustavan perusturvan mallin mukainen yrittäjän sosiaaliturva nostaisi lukuisat freelancerit sosiaaliturvaloukusta ja tekisi myös taiteilijan itsensä työllistämisestä houkuttelevampaa. Viron mallin mukainen, julkisen sektorin palveluna tarjottava yrittäjätili helpottaisi satunnaisten työkeikkojen vastaanottamista. Hallitusohjelmassa 2023 sitoudutaan ratkaisemaan luovien alojen ja kulttuurialan tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyvät erityishaasteet osana sosiaaliturvan kokonaisuudistusta.

Kuvataiteilijoiden toimeentulon parantamiseksi otettiin vuonna 2022 käyttöön näyttelypalkkiomalli, jossa taiteilija saa työkorvausta näyttelyn rakentamisesta. Mallin toteutumista ja sen vaikutuksia tulee seurata.

Suomalaiset kulttuurin tekijät ovat pääosin korkeasti koulutettuja. Luovien alojen ammattilaisten monipuolista osaamista ei aina tunnisteta, kun esimerkiksi työvoimapalveluissa ihmisiä jaotellaan ammattiryhmiin. Työelämä on kuitenkin murroksessa ja monenlaisilla työpaikoilla tarvitaan myös luovaa osaamista.

Taiteilijan ja luovan työn ammattilaisen tuloista merkittävä osa voi koostua tekijänoikeuskorvauksista. Pitämällä huolta vahvasta immateriaalioikeuksien suojasta myös taidekentän digitalisoituessa turvataan taiteilijoille puitteet luoda ja innovoida myös tulevaisuudessa. Uudistettu tekijänoikeuslaki hyväksyttiin eduskunnassa 27.2.2023. Lain pohjana olevan tekijänoikeusdirektiivin pyrkimyksenä on turvata tekijänoikeudet ilmaisunvapautta tai muita perusoikeuksia rajoittamatta digitalisoituvassa toimintaympäristössä. Esiintyvien taiteilijoiden tulonmuodostus on digitalisoitumisen takia huonontunut.

Fyysisten äänitteiden myynnin arvo on laskussa ja äänitemyynnin kokonaismarkkinoiden (2022) arvosta 91 prosenttia tuleekin jo suoratoistopalveluiden kautta. Suomen musiikkialan kokonaisarvo vuonna 2023 oli 1,28 miljardia euroa. Elävä musiikki muodosti lähes puolet alan arvosta.

Esiintyminen on aiempaa tärkeämpi osa taiteilijan toimeentuloa. Luovan työn tekijä tarvitsee palkkansa, elävää kulttuuria pitää tukea. Kun pandemiatilanteessa esiintymisiä rajoitettiin tai kiellettiin, menettivät lukuisat kulttuurin tuottajat pääosan perustoimeentulostaan. On tärkeää pohtia, miten yhteiskunnalliset rajoituspäätökset kompensoidaan tulevaisuudessa, mikäli kohtaamme vastaavia kriisejä.

Kulttuuria tuodaan ja viedään. Suomi on kulttuuriviennissä jäljessä länsinaapurია Ruotsia, mutta suunta on kasvussa. Merkittäväntä kulttuurivienti on musiikissa, jonka Suomen viennin markkina-arvo 2023 oli 138,8 miljoonaa euroa (2022, 130,6 miljoonaa ja 2021, 93,1 miljoonaa euroa). Vuonna 2021 verrokkimaa Ruotsin musiikkiviennin markkina-arvo oli 210 miljoonaa euroa, joten Suomellakin on vielä kasvunvaraa. Suomalaisten kulttuurituotteiden vientimahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota ja tuettava kulttuurivientiä osana muun muassa Business Finlandin toimintaa. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskuksen Cuporen taiteen ja kulttuurin barometrin (2018) mukaan kansainvälinen liikkuvuus on usealle taiteentekijälle luonnollinen osa taiteellista toimintaa. Taiteilijaresidenssit kotimaassa ja ulkomailla tarjoavat vuorovaikutteisen ja luovan ympäristön taiteen tekemiselle. Taiteilijat kokevat myös suorat matka-apurahat tärkeäksi kansainvälisyyttä tukevaksi toimeksi. Tukien jakamiseen toivotaan joustavuutta.

Kulttuuripolitiikka - yhteiskunnan tuki kulttuurille

Kulttuuripolitiikan alue yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on laaja. Se kattaa muun muassa taiteen tekemisen ja edistämisen, kirjastot, luovan talouden, kulttuuriperinnön, kulttuuriviennin, luovan työn, museot, teatterit, orkesterit sekä monet muut toimialat ja aihepiirit. Julkisen vallan kulttuuripolitiikkaa toteuttavat valtio ja kunnat sekä maakunnat.

Suomen kulttuuripoliittinen hallinto- ja toimintajärjestelmä jakaantuu kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen. Julkisen vallan lisäksi myös kansalaisyhteiskunnan toimijat ja markkinatoimijat vaikuttavat osaltaan kulttuurin kehitykseen ja kulttuuripolitiikkaan. Ylintä kulttuuripoliittista lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää kulttuurin rahoituksesta valtion tulo- ja menoarvioiden ja lisätalousarvioiden käsittelyissä. Lisäksi eduskunta käsittelee kulttuuriin liittyvät lait sekä kulttuuri- ja liikuntapoliittiset selonteot.

Kunnat käytännössä hoitavat paikallista kulttuurielämää valtion antaessa siihen valtionosuusjärjestelmän kautta tukea. Tärkein kulttuurikasvatusta hoitava instituutio on kuntien järjestämistä vastuulla oleva peruskoulu. Maakuntatasolla maakuntien liittojen tehtävänä on maakunnallisen kulttuuritoiminnan, koulutuksen ja kotiseututyön kehittäminen ja koordinointi.

Kulttuuria rahoitetaan Suomessa mittavasti julkisilla varoilla, jotta jokainen voisi osallistua ja nauttia siitä. Kulttuuriin osoitetaan valtion talousarviossa noin 1,1 miljardia euroa ja kuntien talousarvioissa noin 1 miljardia euroa. Valtion talousarviossa suurimman osuuden muodostaa yleisradioveron tuottoon perustuva YLE:n rahoitus, joka vuonna 2024 oli 594 miljoonaa euroa.

Valtion kulttuurimäärärahat ovat pääosin opetus- ja kulttuuriministeriön käsissä. Taiteen ja kulttuurin osuus vuoden 2024 talousarviossa oli 549 miljoonaa euroa, Aiempina vuosina lähes puolet taiteen ja kulttuurin määrärahoista on rahoitettu rahapelitoiminnan tuotolla. Valtionosuusjärjestelmällä rahoitetaan museoita, teattereita ja orkestereita. Kirjastojen valtionosuudet ovat valtion talousarviossa valtiovarainministeriön pääluokan peruspalvelujen rahoituksen yhteydessä. Lisäksi myönnetään harkinnanvaraisia valtionavustuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä kunnat rahoittavat myös vapaan sivistystyön laajaa kulttuuritoimintaa.

Taiteilija-apurahajärjestelmä koostuu taidetoimikuntien jakamista apurahoista sekä tekijänoikeusjärjestelmän kautta kerättävistä tekijänoikeuskorvauksista. Taidetoimikuntien apurahat ovat osa taiteen ja kulttuurin harkinnanvaraista tukea. Vuonna 2024 kulttuurin ja taiteen määrärahat 605 miljoonaa euroa jakautuvat taulukossa kuvatulla tavalla (Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokka).

Kulttuurin ja taiteen määrärahat Vuonna 2024	Määräraha	Määrärahan osuus
Valtion virastot	49 337 000 euroa	(8,15 %)
Taide- ja kulttuurilaitosten sekä yhteisöjen tilakustannukset ja toimitilainvestoinnit	60 506 000 euroa	(10,00 %)
Museoiden ja erittävän taiteen valtionosuudet ja -avustukset sekä kirjastojen valtionavustukset	166 757 000 euroa	(27,55 %)
Taiteen perusopetuksen valtionosuudet ja -avustukset	96 619 000	(15,96 %)
Taiteilija-apurahat ja -eläkkeet	41 514 000 euroa	(6,86 %)
Kulttuurilaitokset	68 269 000 euroa	(11,28 %)
Lainauskorvaukset, yksityisen kopioinnin hyvitys sekä tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen	27 884 000 euroa	(4,61 %)
Muu taiteen ja kulttuurin edistäminen sekä kehittäminen	51 382 000 euroa	(8,46 %)
Elokuvan, esittävän taiteen, musiikin, kirjallisuuden, visuaalisen taiteen ja rakennustaiteen edistäminen	42 930 000 euroa	(7,09 %)
	Yhteensä 605 miljoonaa euroa	

Kuntien rahoitus kulttuurille on myös merkittävää. Kunnat käyttävät kulttuuriin vuodessa keskimäärin 150 euroa per asukas. Summa kuitenkin vaihtelee suuresti, 38 euron ja 291 euron välillä (2021). Kirjastot sekä taide- ja kulttuurilaitokset muodostavat merkittävän osan kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Kaupunkien ja kuntien kulttuuripoliittiset profiilit ja painotukset vaihtelevat, samoin myös kulttuuritoiminnan eri osa-alueille kohdistuvat kustannukset. Keskuskaupungit toimivat usein maakuntien kulttuurin keskuksina ja ne pitävät yllä suurimpia kulttuurilaitoksia, kulttuurikasvatusta ja tapahtumatoimintaa.

Toimenpiteet:

- Turvataan luovan työn ammattilaisen puitteet luoda myös digitalisoituvassa maailmassa pitämällä tekijänoikeuslainsäädäntö ajan tasalla. Huolehditaan valtion taitelija-apurahan ostovoimasta.
- Otetaan käyttöön KD:n Kannustava perusturva, joka poistaa itsensä työllistämisen kannustinloukut. Kannustava perusturva -mallissa yrittäjä ei menetä oikeuttaan sosiaaliturvaan, ja siirtyminen toimeentulomuotojen välillä on joustavaa.
- Turvataan kevytyrittämisen puitteet lainsäädännössä ja otetaan käyttöön Viron mallin mukainen yrittäjätili.
- Pidetään huolta sekä ammatti- että harrastajataiteilijoille riittävästä työskentely- ja näyttelytiloista kuntatasolla.
- Tunnistetaan kulttuurisektorin toimijoiden osaaminen myös muilla sektoreilla työelämän murroksen keskellä.
- Tunnistetaan vapaan sivistystyön oppilaitosten merkittävä rooli kulttuuritoimijoina.

Katsaus kulttuurin tulevaisuuteen

Kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen ovat muutoksessa

Sosiaalinen media ja tietoverkot ovat merkittävästi muuttaneet kulttuurin kuluttamista ja tuottamista. Viihde- ja kulttuuritarjontaa, kuten musiikkia, elokuvia, TV-sarjoja, pelejä samoin kuin luentoja, kirjoja ja muuta sivistystä on digitalisaation myötä lähes rajattomasti jokaisen saatavilla missä tahansa ja mihin vuorokauden aikaan tahansa. Toisaalta tekoäly algoritmeineen valikoi kulttuuria kuluttajan puolesta, jolloin kulttuurikokemukset voivat yksipuolistua ja kaventua myötä. Tekoälyn keräämää tietoa kulttuurin kuluttajien mielihaluista hyödynnetään jo uuden kulttuurin luomisessa. Tekoäly on jo mukana kulttuurin tuottamisessa ja lähivuosina näemme, kuinka nopeasti tämä kehitys etenee tekoälyn kokonaan tuottamaan taiteeseen.

Kulttuurin ja taiteen tuottaminen on monilta osin helpottunut ja ”demokratisoitunut”. Esimerkiksi musiikin ja elävän kuvan tuottamiseen tarvittavat laitteet ovat tulleet hinnaltaan lähes jokaisen ulottuville. Sosiaalinen media tarjoaa julkaisukanavan kenen tahansa tuottamille kulttuurituotteille. Merkittävä osa kaikesta kulutetusta kulttuurista kuitenkin edelleen on joko kaupallisesti tuotettua tai kansallisten toimijoiden, kuten yleisradioyhtiöiden, teattereiden tai yhteisin varoin tuettujen orkestereiden, tuottamaa. Rajat yhteisesti omistetun, kaupallisen tai kansalaislähtöisen kulttuurin välillä ei kuitenkaan ole tiukkoja, vaan kulttuurituotteet voivat olla yhtä aikaa esimerkiksi samanaikaisesti osin mainos- tai sponsorirahoitettua ja osin omaehtoista toimintaa.

Kaupallisen kulttuurituotannon ja -myynnin kenttä on muuttunut voimakkaasti etenkin musiikin osalta. Suomessa kolme monikansallista levy-yhtiötä on suoratoiston aikana kasvattanut osuutensa äänitemarkkinoista yli 90 prosenttiin ja keskisarjan yhtiöt ovat joutuneet sivuun. Digitalisoitumisen myötä itsenäisten ja pienten toimijoiden tulonmuodostus on heikentynyt. Kotimaan markkinoiden lisäksi tarvitaan tukea osaamisen hyödyntämiseksi ja laajentamiseksi kansainvälisesti. Etäyhteistyö tarjoaa tähän uusia mahdollisuuksia ja sen kasvattamiseen tarvitaan kehittämis- ja markkinointitukea.

Digitaalinen kulttuuri tuo haasteita ja avaa mahdollisuuksia

Digilaitteiden parissa vietetty aika on kasvanut vuosi vuodelta. Suomalaiset ovat digikansaa kaikissa ikäluokissa. Vietämme älypuhelin- ja tablettien parissa eniten aikaa maailmassa. Myös kulttuurin kuluttaminen ja tuottaminen digitaalisesti on lisääntynyt entisestään. Muutos on tuonut perinteisen kulttuurin muotoja yhä helpommin lähestyttäväksi ja saavutettavaksi, ja lisäksi on syntynyt aivan uutta, omaa digitaalisen ympäristön kulttuuria, kuten esimerkiksi sosiaaliseen mediaan tuotettavat meemit tai videot.

Digiajan lisääntynyt määrä on toisaalta taas vähentänyt ihmisten välisiä kohtaamisia ja liikunnallisuutta, millä taas on haitallisia vaikutuksia ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Kotimaisissa tutkimuksissa on havaittu, että lapsuuden runsas ruutu-aika erityisesti viikonloppuisin on yhteydessä korkeampaan painoindeksiin (BMI) nuoruusiässä. Runsas ruutu-aika voi myös passivoida ja vähentää todellisia kohtaamisia ihmisten välillä sekä sitä kautta lisätä yksinäisyyttä. Suomessa aikuisten keskimääräinen päivittäinen ruutu-aika on noin 10 tuntia. Nuorten ja aikuisten ruutuajan arvioidaan olevan suunnilleen samoissa lukemissa. Digilaitteiden parissa vietetyllä ajalla on kielteisiä vaikutuksia jopa lasten puhetaitoon ja kielelliseen ilmaisuun, mikä näkyy jo varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on tarjottava kasvavalle lapselle ja nuorelle digitaalisia ja medialukutaitoa, mutta ennen kaikkea digivapaata, ihmisten väliseen kasvokkain tapahtuvaan vuorovaikutukseen perustuvaa kasvatusta. Vanhemmat tarvitsevat lisäksi kasvatusalan ammattilaisten tukea kasvatusvastuuseen digilaitteiden käytön hillitsemiseksi. Digiosaamista on myös se, että on kykyä rakentaa tasapaino elämän eri osa-alueiden kesken niin, että digitaalinen maailma ei painotu liikaa eikä syö aikaa aidolta vuorovaikutukselta. Koulupäivään ja varhaiskasvatukseen digilaitteiden käyttö ei pääasiallisesti kuulu. Kasvattajille on annettava keinot huolehtia digivapaasta kasvu-ympäristöstä, esimerkiksi antamalla opettajille riittävät oikeudet puuttua oppilaiden mobiililaitteiden käyttöön.

Yleisradion tehtävänä on palvella koko väestöä

YLEn toiminnasta säädetään laissa Yleisradio Oy:stä. Laki muun muassa määrittelee hallintoneuvoston ja hallituksen tehtävät sekä YLEn julkisen palvelun tehtävät. Yleisradio käyttää suomalaisessa yhteiskunnassa merkittävää valtaa ja sillä on myös varautumista, kriisien hallintaa ja kokonaispuolustusta koskeva tehtävä. On siksi keskeistä, että Yleisradion ymmärrys koko väestöä koskevasta palvelutehtävästä on kirkas ja että se myös koetaan laajasti väestöä palvelevaksi.

Yleisradion tuottaman ohjelmatarjonnan ja niiden sisältöjen puolueettomuuden toteutuminen nousee aika ajoin keskusteluun. Julkisen palvelun tuottama tiedonvälitys ja kulttuuritarjonta väistämättä heijastavat paitsi vallitsevia yleisiä arvoja ja virtauksia myös toimivan johdon ja toimittajien maailmankuvaa. Julkisilla verovarilla tuotetun ohjelman tulee olla sisällöltään sellaista, että se palvelee kaikkia suomalaisia ja on pääsääntöisesti sopivaa kaikenikäisille. Sananvapauden vastuulliseen käyttöön kuuluu myös eettinen harkinta sekä avoimuus valituista arvolähtökohdista. Koska taiteella ja kulttuurilla on ihmiseen merkittävä voima, on kulttuurin tuottaminen ja levittäminen mediassa ja julkisissa tapahtumissa vastuullinen tehtävä. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti tarjontaan, joka on kohdistettu lapsille ja nuorille tai on helposti lasten ja nuorten saatavilla. Julkisen palvelun tuottama ja tarjoama kulttuuri on myös viesti maailmalle siitä, millaisia arvoja Suomi ja suomalaisuus edustaa.

Puolustamme kulttuuria koko maassa

Kulttuurin alueellisen saatavuuden turvaaminen eri puolilla Suomea on kristillisdemokraattisen kulttuuripolitiikan keskeisiä tavoitteita. Television, radion ja internetin kautta julkisin varoin tuotettu kulttuuritarjonta on maksutta saatavilla koko maassa, mutta muiden kulttuuripalveluiden sijoittuminen on väistämättä myös aluepoliittinen kysymys.

Käytännössä kulttuuritarjonnassa on katvealueita. Kireässä taloustilanteessa Suomeen voi olla ensi kertaa syntymässä ”kulttuuriaukkoja”, eli alueita, joissa kirjaston, yksittäisten kesätapahtumien ja evankelisluterilaisen kirkon ohella ei ole muita kulttuuripalveluja saatavilla. On tärkeää pohtia, miten aukot paikataan ja miten kulttuurillinen tasa-arvo toteutuu joka puolella maata. Maakunnissa järjestettävät kulttuuritapahtumat ovat merkittäviä paitsi taloudellisesti, myös tunnettuuden kannalta sekä paikallisen yhteisöllisyyden luojana. Vilkas kulttuurielämä tukee tavoitetta pitää koko Suomi asuttuna.

Alueellinen saavutettavuus on myös henkisen huoltovarmuuden näkökulmasta tärkeää. Kristillisdemokraatit haluavat nähdä koko Suomen elinvoimaisena ja tähän kuuluu myös paikallisten kulttuuritapahtumien ja kulttuuri-instituutioiden tukeminen myös muualla kuin kasvukeskuksissa.

Kunnan kulttuuripoliittisessa päätöksenteossa tulee nähdä kunnan omat erityispiirteet ja omien kuntalaisten tarpeet. Saavutettavuutta tulee tarkastella fyysisen, taloudellisen ja sosiaalisen saavutettavuuden näkökulmista. Kuntien tehtävänä on ennen kaikkea koordinoita ja luoda edellytyksiä kulttuurille. Tämä voi tarkoittaa tapahtumien johtamista, tilojen tarjoamista tai erilaista tukea kysynnän luomiseen ja markkinointiin. Yhteistyö kuntien kesken on myös tärkeää. Keskuskaupunkien kulttuuritarjonta vaikuttaa osaltaan koko maakunnan kulttuuriympäristöön.

Kirjastojen sähköisten aineistojen saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja. Sähköisten aineistojen käyttöoikeudet ja lainausmahdollisuudet kirjastojen kautta voisivat olla yhdenmukaiset koko valtakunnan alueella. Panostamme laadukkaisiin kirjastopalveluihin ja erityisesti kirjastojen e-kirjapalveluihin, joita haluamme olevan tarjolla laajasti ja yhteistyössä eri kuntien kesken. E-kirjapalveluiden pitää olla helppokäyttöisiä ja saavutettavia kaikille asiakasryhmille. Valtakunnallisen E-kirjaston edistäminen on osa kulttuurin saatavuuden parantamista.

Toimenpiteet:

- Annetaan kouluille ja opettajille oikeudet rajata ja tarvittaessa kieltää älylaitteiden käyttö koulupäivien aikana. Tuetaan vanhempien kasvatusvastuuta lasten digitaalisen rajaamisessa ja medialukutaidon opetusta.
- Korostetaan Yleisradion koko väestöä palvelevaa tehtävää ja pidetään esillä sen julkiseen tehtävään kuuluvaa arvo- ja puolueettomuuslähtökohtia.
- Huolehditaan kulttuuripalvelujen alueellisesta saatavuudesta myös kasvukeskusten ulkopuolella.
- Kehitetään valtakunnallista E-kirjastoa.

Kristillisdemokraattien kulttuuripoliittinen ohjelma pohjautuu puolueen kulttuuripoliittisen ohjelmatyöryhmän työhön ja KD eduskuntaryhmässä 4.2.2021 hyväksytyyn ohjelmaan. Ohjelma on päivitetty lokakuussa 2024.

Suomen Kristillisdemokraatit r.p.

Karjalankatu 2 a 7 krs.

00520 HELSINKI

y-tunnus: 0215283-3

[\(09\) 348 822 00](tel:+358934882200)

kd@kd.fi